

Multikulturel, firsproget og udenlandsdansk digter på Københavns Internationale Poesifestival

I Danmark vil de fleste stadig kun forbinde navnet Peter Wessel med den hedengangne danske søhelt, Tordenskjold. I Spanien har de fået øje på en anden og nulevende dansk Peter Wessel. Han er digter og står bag det anerkendte poetiske projekt 'Polyfonías', hvor han hæmningsløst blander dansk, engelsk, fransk og spansk i multikulturelle musikalske collager. I maj præsenterer han under Københavns Internationale Poesifestival sine 'Polyfonías' på Literaturhaus.

Af Kathrine Storgård Carlsen

Med digtene 'Polyfonías' har danske Peter Wessel skabt det første organiske og sammenhængende eksempel i europæisk litteratur på sameksistensen af stemmer fra flere forskellige nationaliteter i den samme person. Lige fra den første koncert i en tæt pakket litterær café i Madrid er projektet blevet mødt med forbausende entusiasme af et meget bredt publikum. Peter Wessel, der bor i Madrid, har fremført sine firsprogede digte på kunstgallerier, internationale musikfestivaler og kulturhuse over hele Spanien, i Rom, Paris, Toulouse, Berlin, Dublin, Stockholm og Malmø. Nu er turen kommet til Peter Wessel hjemland. Literaturhaus har inviteret ham til at optræde på Københavns Internationale Poesifestival. Ledsaget af den dansk-argentinske guitarist Mark Solborg og den spanske klarinettist Salvador Vidal præsenterer Peter Wessel den 15. og 16. maj sit banebrydende poetiske projekt i Literaturhaus.

De sidste fire år har Peter Wessel reciteret sine polyfonier i musikalsk dialog med Salvador Vidals basklarinet og Mark Solborgs guitar og laptop-styrede elektroniske effekter, som skubber, provokerer og smyger sig elegant og professionelt ud og ind imellem ordene.

I sommeren 2008 modtog han 2.premien i Det Spanske Kulturministeriums international kunstkonkurrence udskrevet i forbindelse med det Europæiske År for Interkulturel Dialog for digtet 'Un idioma sin fronteras' ('Et sprog uden grænser'), fra bog-cden 'Polyfonías', der udkom i efteråret 2007. Den indeholder Peter Wessels oplæsning af ni digte til musik for guitar og elektronik, komponeret, arrangeret og udført af Marks Solborg samt en bog med de trykte digte flettet sammen i en meningsfuld enhed med ekspressionistiske småtekster, et sproganalytisk essay og et omfattende interview med Peter Wessel.

I 'Polyfonías', som Peter Wessel præcist har navngivet sine banebrydende digte, fusionerer og kontrasterer han ord og udtryk fra de fire sprog, som han i forskellige sammenhænge taler til sig selv på: dansk, spansk, engelsk og fransk. En af Spaniens førende lingvister, filologen Enrique Bernárdez kalder dem eksklusive og enestående. Enrique Bernárdez er desuden forfatter til det sprogpædagogiske essay, som udgør forordet til 'Polyfonías'.

De mangesprogede og multikulturelle digte udfordrer nationalfølelsen uden at være politiske, hylder kvinder, træer, kaos og floder, tager pulsen på stereotype kulturopfattelser og rejser spørgsmål om identitet og eksistens indhyllet i fascinerende transkulturel metaforik.

Polyfonierne er resultatet af en intens og livslang interesse for sprog og fremmede kulturer, som drev Peter Wessel udenfor de danske grænser i en tidlig alder. Bag den firsprogede digterstemme lever et nysgerrigt og livserfarent menneske, som har gjort livet som et aldrig fuldført projekt til leitmotiv og raison d'être i sin rastløse digteriske søgen efter et gyldigt sprogligt udtryk.

Fra Rungsted til USA, Frankrig og Spanien

Efter at have tilbragt sin tidligste barndom, først i en fiskerlandsby på den franske riviera og derefter i Rungsted med Karen Blixen som nabo - "denne aristokratiske og kvindelige skikkelse med hovedet hyldet i en turban og to mørke huler som øjne gjorde et stærkt indtryk på mig som barn, og står som et af mine tidligste og klareste minder" - voksede han op på en gård i nærheden af Esrum Sø i Nordsjælland, "som min mor drev på bedste 19. århundredes land-adel facon med upstairs og downstairs og en klar ide om at privilegier rimer med pligter. Heldigvis eksisterede der en madelevator, som var stor nok til at jeg kunne klemme mig ind i den. Det betød, at jeg fra barnsben blev programmeret til en rolle ikke ulig egyptens i det kosmiske træ Yggdrasil: som go-between imellem the upper and the nether world". Som 17-årig udvekslingsstudent gennemlevede han ungdomsoprøret i Californien, kastede sig over amerikansk lyrik, lyttede til Miles Davis og Thelonious Monk i mytiske jazzklubber som *The Lighthouse* og *Shelley's Manne-hole*, og året efter sin hjemkomst udgav han sin første engelsksprogede digtsamling "Coming – not yet gone". I den første halvdel af '70erne var han på valsen som digter ledsaget af en fransk veninde, som han havde mødt, da hun blaffede igennem Danmark. Parret endte med at slå sig ned i det parisiske bohèmekvarter Montmartre.

Peter Wessel er uddannet fra Danmarks Journalisthøjskole, og i 1980 vandt han, sammen med art director Poul Mikkelsen, årets Aurora Pris for en en reklamekampagne for Citroën 2 CV. Derefter ernærede han sig i ni år som engelsklærer og kulturkonsulent på Mallorca. Her skrev han desuden den sidste del af den anmelderroste, engelsksprogede digtsamling "In place of Absence" og mødte sin spanske kone. Senere flyttede parret til fastlandet, hvor de bosatte sig i bjergene i Segoviaregionen nord for Madrid. I begyndelsen af 80'erne forlod Peter og Margarita køerne, fårene, de store skove og stilheden til fordel for Madrids multikulturelle og myldrende emigrantkvarter Lavapiés, hvor de stadig bor.

Selvom Peter efterhånden har boet i udlandet længere end i Danmark og kun har været tilbage på fire-fem korte smut i de sidste 30 år, har han sjældent været langt hjemmefra. "Der er masser af fjerne, eksotiske egne, hvor jeg aldrig har været," siger han. "Og i grunden interesserer det mig heller ikke specielt at se så meget som muligt. Jeg er traveler, men jeg er ikke turist. Det der interesserer mig er at kende andre kulturer så godt, at jeg bliver en del af dem. Og de af mig. Og det tager tid." Efter en kort pause tilføjer han: "I virkeligheden skal man nok gifte sig ind i den kultur, man vil kende, for helt at blive optaget i den. Der findes i øvrigt ikke et bedre middel imod racisme, chauvinisme og xenofobi: for rigtigt at elske et andet menneske, må man også forsøge at forstå, værdsætte og respektere dets kultur. Gør man det, åbner sprogets døre sig automatisk."

Mangfoldighed og folkelighed

Med sin kolossale litterære, lyriske og musikalske viden og overlegne lingvistiske kendskab repræsenterer Peter Wessel på den ene side en kosmopolitisk og kunstnerisk elite, men polyfonierne er langt fra blot henvendt til et højtuddannet mindretal. Tværtimod ynder digteren selv at kalde dem folkelige. De er nået ud til mennesker med vidt forskellige sociale, kulturelle, historiske og sproglige baggrunde. Peter Wessel beretter om begejstring over polyfonierne hos en marokkaner fra Atlasbjergene, persere bosat i Italien, monolingvistiske franskmænd og spaniere samt hans egne naboer i det brogede madrilenervarier Lavapiés, hvor mere end 70 nationaliteter lever side om side.

Polyfonierne åbner for et hav af forskellige oplevelsesmuligheder, der afhænger af den enkelte lytter og læsers kulturelle og sproglige baggrund. De færreste af os behersker alle fire sprog, og mange har måske kun kendskab til ét af dem. Det fremragende ved Peter Wessels digte er, at det ikke afskærer én fra at forstå og nyde polyfonierne.

Nogle læsere vil fare vild i komplekse lyriske vers, der både bærer og bryder lyriske, kulturelle og lingvistiske traditioner. Andre vil forsvinde i de uendelige associative og metaforiske dybder og bemærke referencerne til Arthur Rimbaud, Robert Frost og Henrik Nordbrandt eller fascineres og forbløffes ved de bjergtagende naturmetaforer og de psykologiske, almenmenneskelige og romantiske refleksioner.

En monolingvistisk spanier vil føle sig hjemme i strofer, som danskeren uden spansk kundskaber vil finde meningsløse, men sandsynligvis opleve som en række vellydende eller mystiske musikalske toner. Når Peter Wessel med dyb og dansk indføling udtaler *gry* og *grøde*, vil kun det danske publikum kunne sanse morgensolen over danske marker og måske komme i tanke om Thøger Larsens digte fra begyndelsen af sidste århundrede. Lyden og udseendet af ordene fra det eller de sprog, som vi ikke forstår, kaster både en provokerende og vidunderlig mystik over digtene.

Polyfoniernes eksistensgrundlag er et unikt sprog møde og sprogenes harmoniske samleven. De fire sprog kan skelnes fra hinanden, men de vil miste deres kraft og mening, hvis de oversættes eller skilles ad. Det er denne originale egenskab, som gør dem værdige til at blive kaldt multikulturelle og 'Polyfonías'.

Kraftfulde ord med stærke kulturelle konnotationer fra de fire forskellige sprog kastes op og mod hinanden. Der bliver tygget på dem, kælet for dem og boltret sig i dem. Fasttømrede ordstillinger og metaforer der er blevet så gængse, at de er blevet til symboler, som vi ikke længere studser over, omdirigeres og fødes i nye kulturelle universer.

Grænseoverskridende og frygtløs

Polyfonierne er både grænseløse og mangfoldige, hvad angår sprog, kultur og psykologi, og samtidig søger de et fællesmenneskeligt, essentielt udtryk.

De livsfortællinger og anekdoter, som Peter Wessel engageret, spontant og uden kronologisk rækkefølge kaster fra sig under vores samtale i en larmende bar i hjertet af Lavapiés, vidner om et menneske, som søger, afprøver og overskrider sine egne, verdens og sprogets grænser.

Det ene øjeblik beretter han fabelagtigt og grinende om sin farefulde rejse omkring Mallorca i en spinkel kajak, i det næste skildrer han en tilbagevendende drøm, som han havde i slutningen af '70'erne, hvor han blevet sendt over bjergene for at slukke ilden i en brændende sydfransk middelalderkirke, og om hvordan denne drøm ti år senere førte ham til den fortryllende bjerglandsby Conques i det franske centralmassiv. Her købte han et middelalderhus fra 1300-tallet, fordi han fornemmede at, at han havde været i det hus før, selvom han måtte erkende, at den egn af Frankrig var ham totalt ukendt.

Over halvdelen af de psykologiske digte fra "In Place of Absence" er skrevet i Conques, hvor Peter Wessel tilbringer flere måneder om året. Senere beretter han om sin praktiktid som journalist på Politiken, hvor han bl.a. fik til opgave at "interviewe uinterviewbare kunstnere og dække et fællesnordisk rockertræf på Christiania, som var på nippet til at udvikle sig til en total riot med voldtægter og slå på tæven, men jeg var jo en outsider, så jeg risikerede sikkert ikke noget, mente mine chefer ved nyhedsskranken. Til gengæld gav lørdagstillæggets redaktør mig spillerum og fred til at eksperimentere med litterær journalistik".

Vores samtale er en intens springen frem og tilbage mellem fortællinger fra et liv, som Peter Wessel afviser at forstå i kronologisk rækkefølge. Den samme ukronologiske og tidløse ånd hviler over polyfonierne.

I flere af polyfonierne udtrykker Peter Wessel den frustration og forvirring, som han oplevede, før han accepterede sin flerstrengede digterstemme.

"I should have stopped making sense, a long time ago, trying to squeeze my self, into a linguistically clean corset, mirándome uno tras otro en los espejos del danés, inglés, francés y español..."

I flere år følte han, at han var nødt til at vælge imellem et af sprogene for at kunne realisere sig som digter. Med årene har han erkendt, at det ville være en fornægtelse af virkeligheden og sig selv at ekskludere et af de fire sprog. På hver sin måde er sprogene knyttet til omgivelser, aktiviteter, personer, genstande og kulturelle fænomener, som ville blive en-dimensionale og miste dybde og emotionel spænding ved at blive oversat til et sprog, som de ikke i første omgang blev oplevet på.

Med den stadig større mobilitet indenfor EU, inkluderingen af flere ex-østblok lande, samt bølgerne af emigranter fra krigs- og hungerramte lande, vil tilværelsen for et stadig større antal mennesker i Europa være alt andet end monolingvistisk.

Peter Wessel firesprogede digterstemme er et enestående kunstnerisk bidrag til et multikulturelt Europa og vil forhåbentligt vække flere multikulturelle og mangesprogede stemmer over hele verden.

Udgivelser:

"Polyfonías" (delsaté lite ediciones, Madrid 2007)

"In Place of Absence" (Chestnut Hills Press, Baltimore 1990)

"Coming not yet gone" (Arena SubPub, København 1968)